

เชียงใหม่เมืองบุญ

เรื่อง วิลักษณ์ ศรีป่าซาง ภาพประกอบ อนุวัฒน์ คำเงิน



คำนำ

ในการจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ภูมิภาคต้นแบบแต่ละภาคนั้น สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) ได้มีการเตรียมการคู่ขนานกันไปทั้งด้านกายภาพและเนื้อหาสาระ กล่าวคือในระหว่างที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำลังปรับปรุงหรือก่อสร้างอาคารสถานที่สำหรับห้องสมุดมีชีวิตในรูปแบบอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ก็ประชุมหารือกับบุคลากรในท้องถิ่นและร่วมกันคัดเลือกหนังสือดนตรี และกิจกรรมต่างๆ ไปพร้อมกัน เพื่อเตรียมการด้านหนังสือและสื่อต่างๆ ซึ่งถือเสมือนเป็นจิตวิญญาณของห้องสมุด

โครงการนิทานพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมการทางด้านเนื้อหาสาระ ด้วยเล็งเห็นว่าเรื่องเล่าในแต่ละชุมชนมีทั้งสาระ ความสนุกสนาน และจินตนาการ สืบทอดกันมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อันล้ำลึก มีความหมายต่อการเชื่อมโยงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับธรรมชาติ แม้จะเป็นเรื่องเล่าเฉพาะกลุ่มชนในพื้นที่ แต่สาระที่แฝงอยู่ในเนื้อหาเรื่องราวของนิทานนั้นคือคติสอนใจ ซึ่งเป็นความรู้สากลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกหนแห่ง

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ จึงมอบให้มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็กเป็นผู้ดำเนินการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันคัดเลือกนิทานเรื่องเล่าพื้นบ้านที่มีคุณค่า มีอิทธิพลต่อความคิดและจินตนาการของเยาวชนในทางสร้างสรรค์ นำมาเรียบเรียงและจัดทำภาพวาดประกอบขึ้นใหม่ เพื่อจัดพิมพ์เป็นหนังสือที่มุ่งเสริมสร้างจินตนาการให้อ่านง่ายและเพลิดเพลิน โดยหวังว่าจะเป็นสื่อจูงใจให้เด็กและเยาวชนทั่วไปสนใจและรักการอ่านมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถนำไปประกอบการเล่านิทานในครอบครัว โรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า นอกเหนือจากบทบาทในฐานะผู้จุดประกายแนวคิดห้องสมุดมีชีวิตในประเทศไทย ให้เป็นพื้นที่แสวงหาความรู้ในบรรยากาศการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และทันสมัยแล้ว สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ยังจะได้ทำหน้าที่ปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่เด็กและเยาวชน บนพื้นฐานของความเคารพและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น เสริมสร้างการยอมรับความแตกต่างหลากหลาย และใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหา อันจะนำไปสู่สังคมสันติสมานฉันท์ในที่สุด



เชียงใหม่เมืองบุญ

เรื่อง วิลักษณ์ ศรีป่าซาง
ภาพประกอบ อนุวัฒน์ คำเงิน





เชียงใหม่
เมืองบุญทุกยาม

เมืองใหญ่เมืองงาม
หัวใจล้านนา

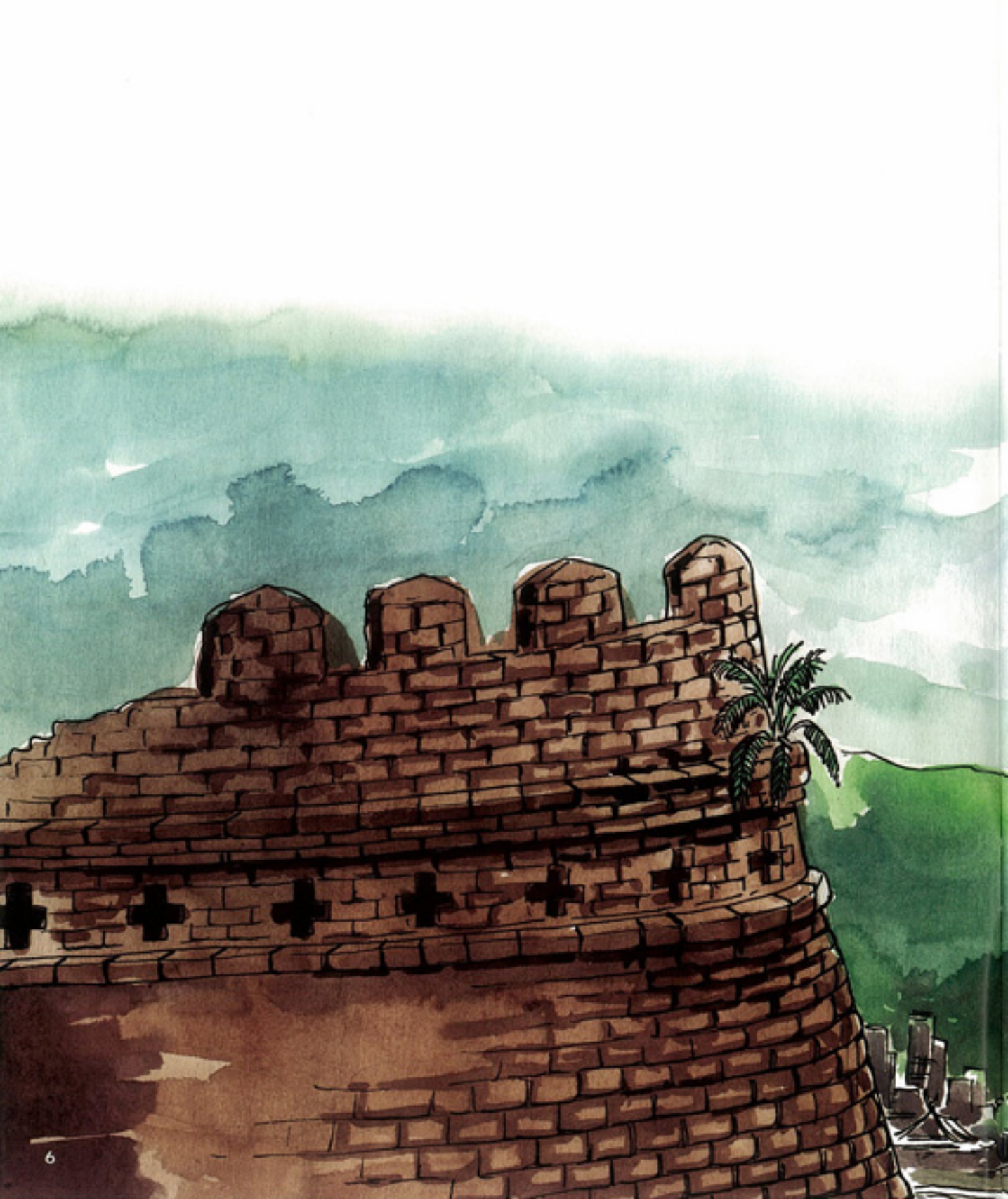




มีน้ำแม่ปิง
จากดอยภูผา

ไหลมาจากป่า
ชุ่มฉ่ำขึ้นเย็น





กำแพงเมืองเก่า คูใหญ่ได้เห็น
ดอยสุเทพสูงเด่น งดงามจริงจริง

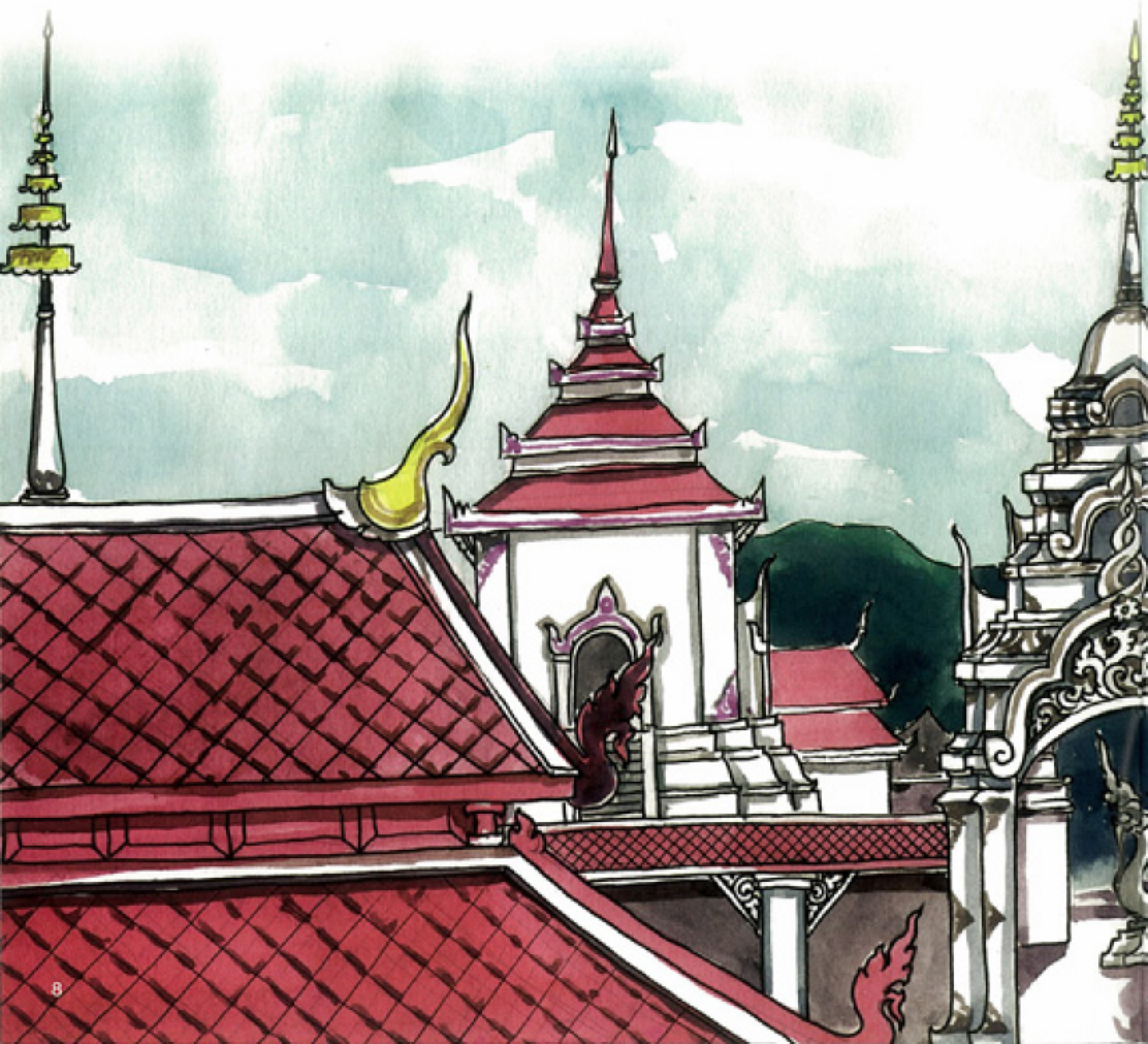


มีวัดติดวัด

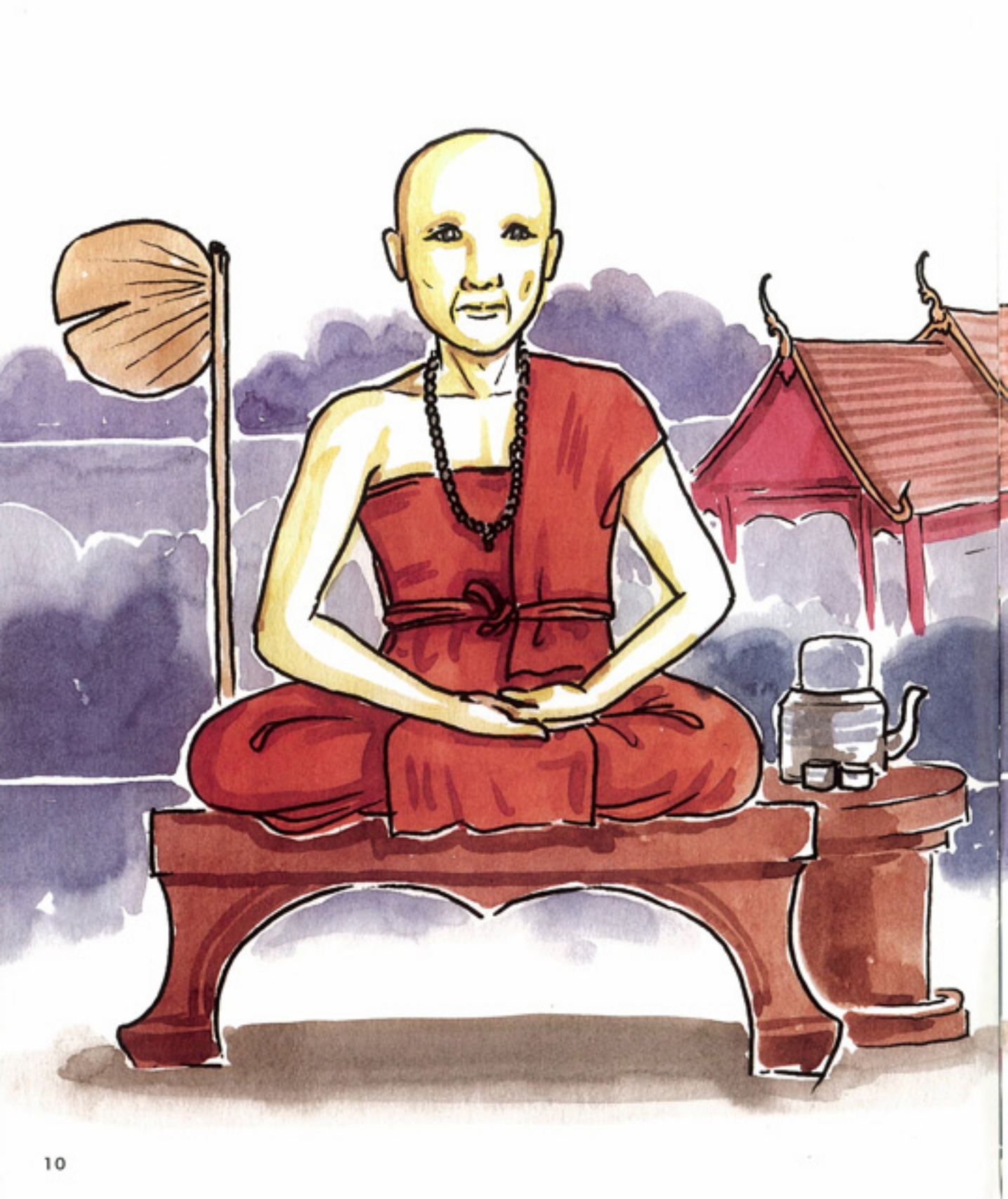
พระแก้วขาวงามยิ่ง

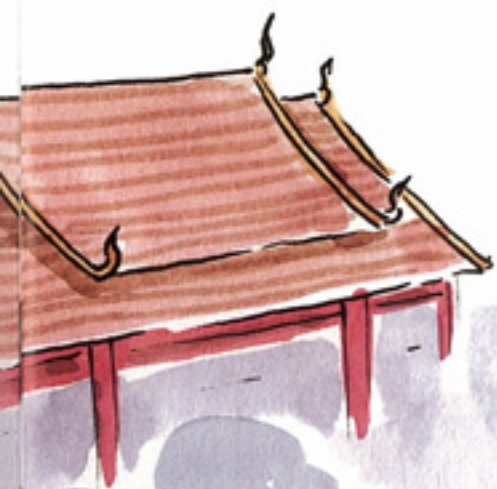
มีพระพุทธรูปสีหิงค์

ไหว้แล้วสุขใจ



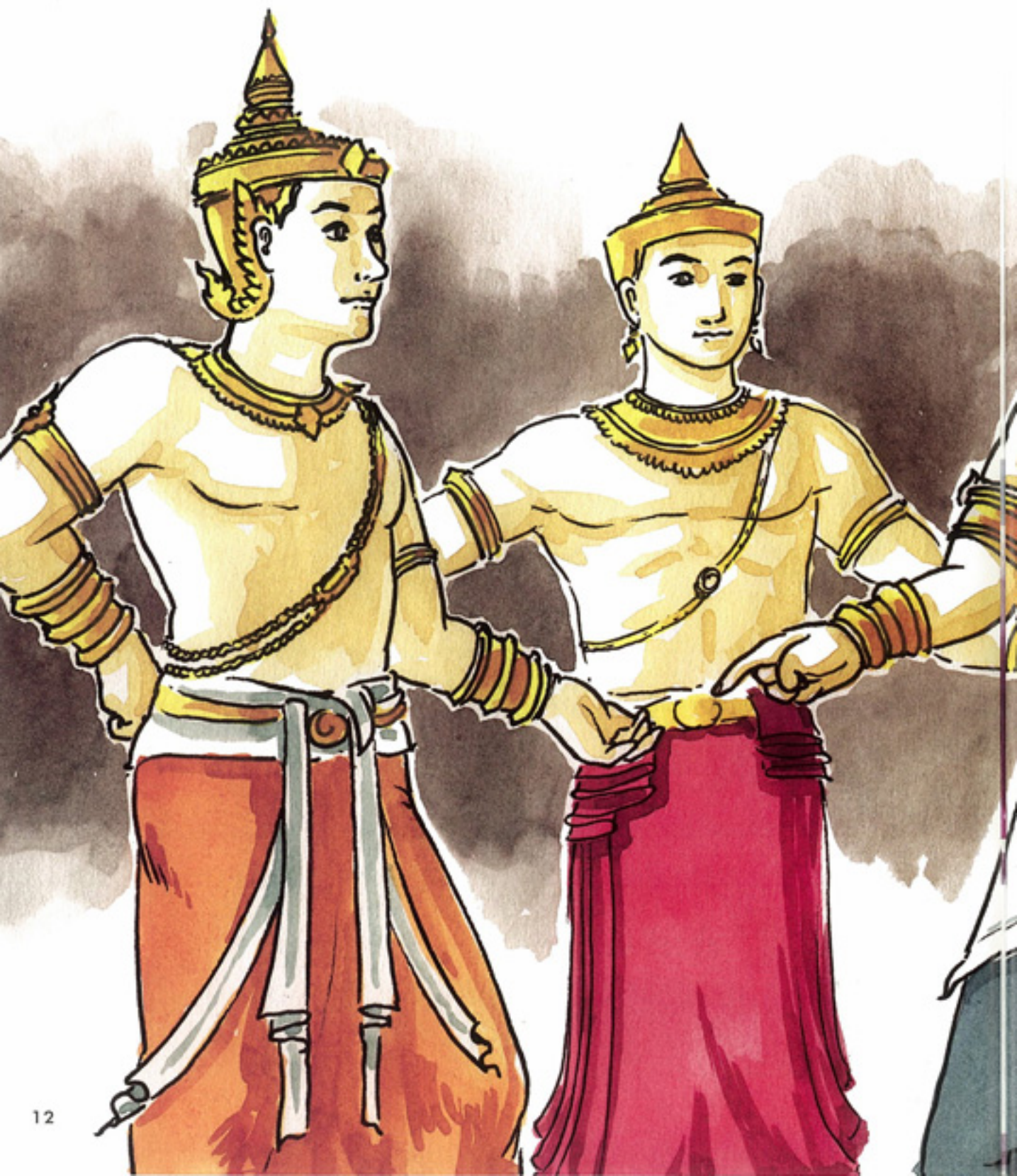






เป็นเมืองนักบุญ
สร้างวัดมากมาย

ครูบาศรีวิชัย
ผู้คนศรัทธา





เมืองสามกษัตริย์สร้าง
วัฒนธรรมล้ำค่า

โบราณนานมา
ประเพณีน่าชม



แอ่วงานปีใหม่
รดน้ำรับรมย์

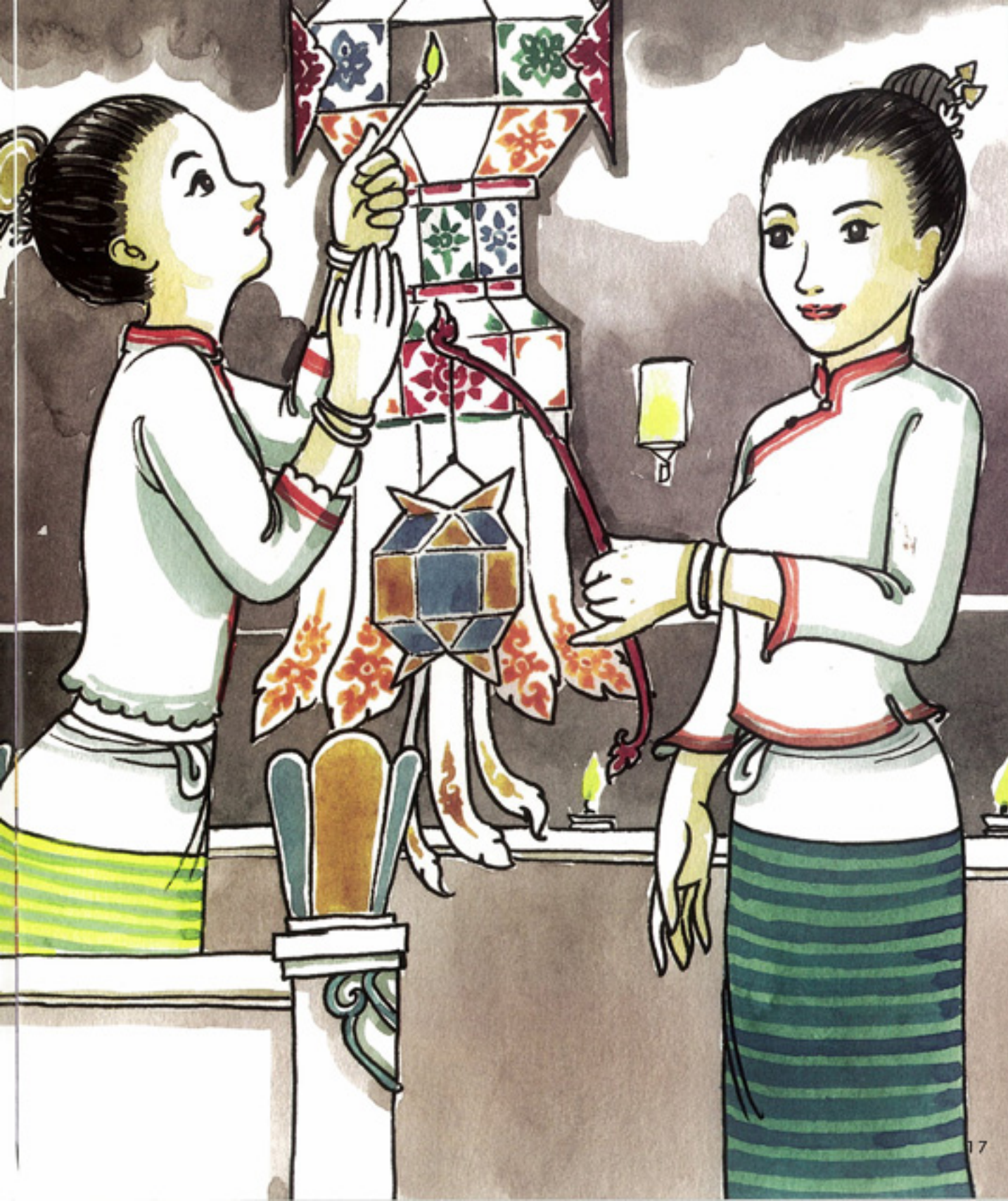
สงกรานต์สุขสม
แห่พระเข้าเมือง



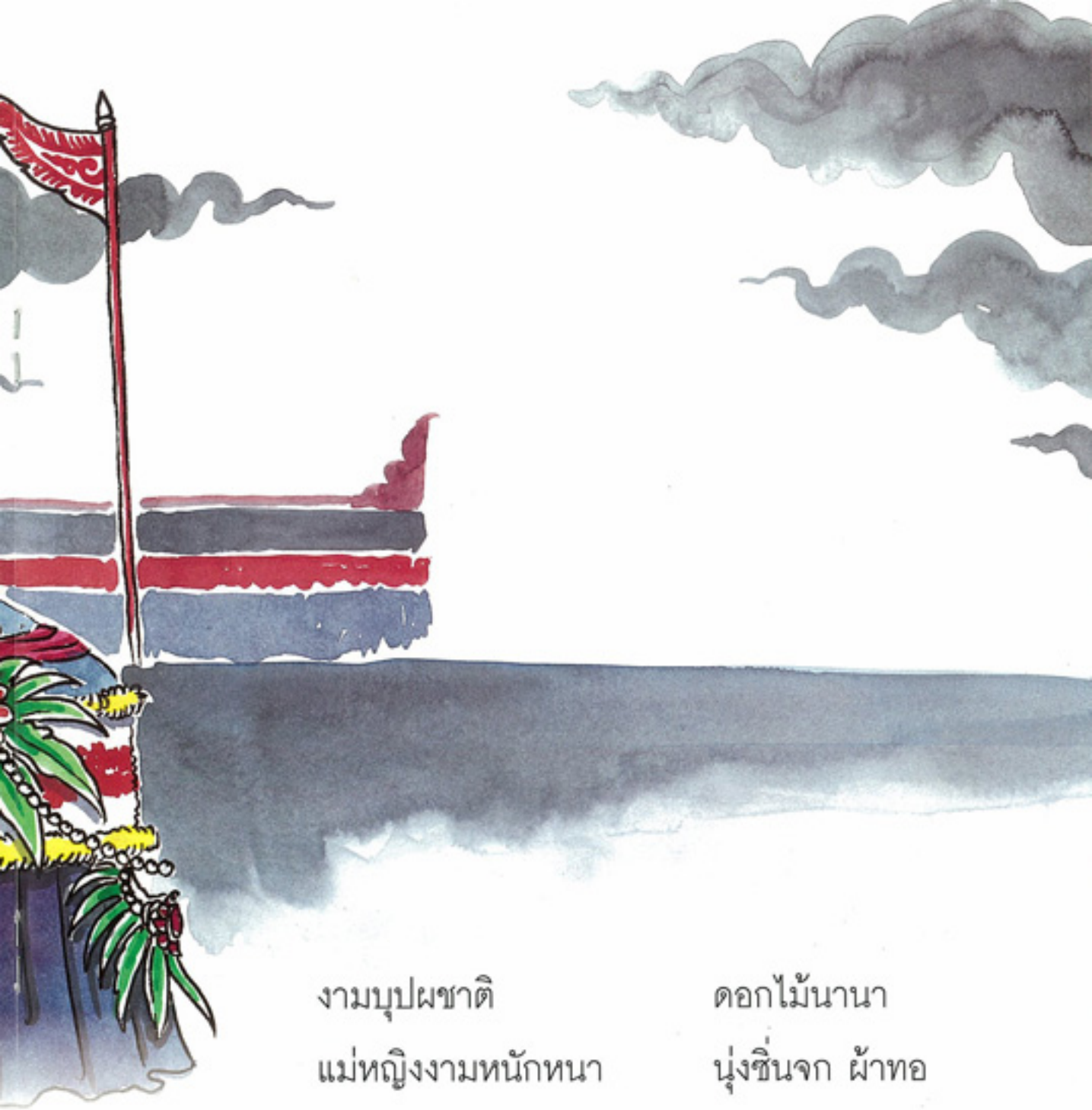


ประเพณีี่เป็ง
โคมลอยทั่วเมือง

จุดประทีปเรือเรือง
แจ่มแจ้งจับตา







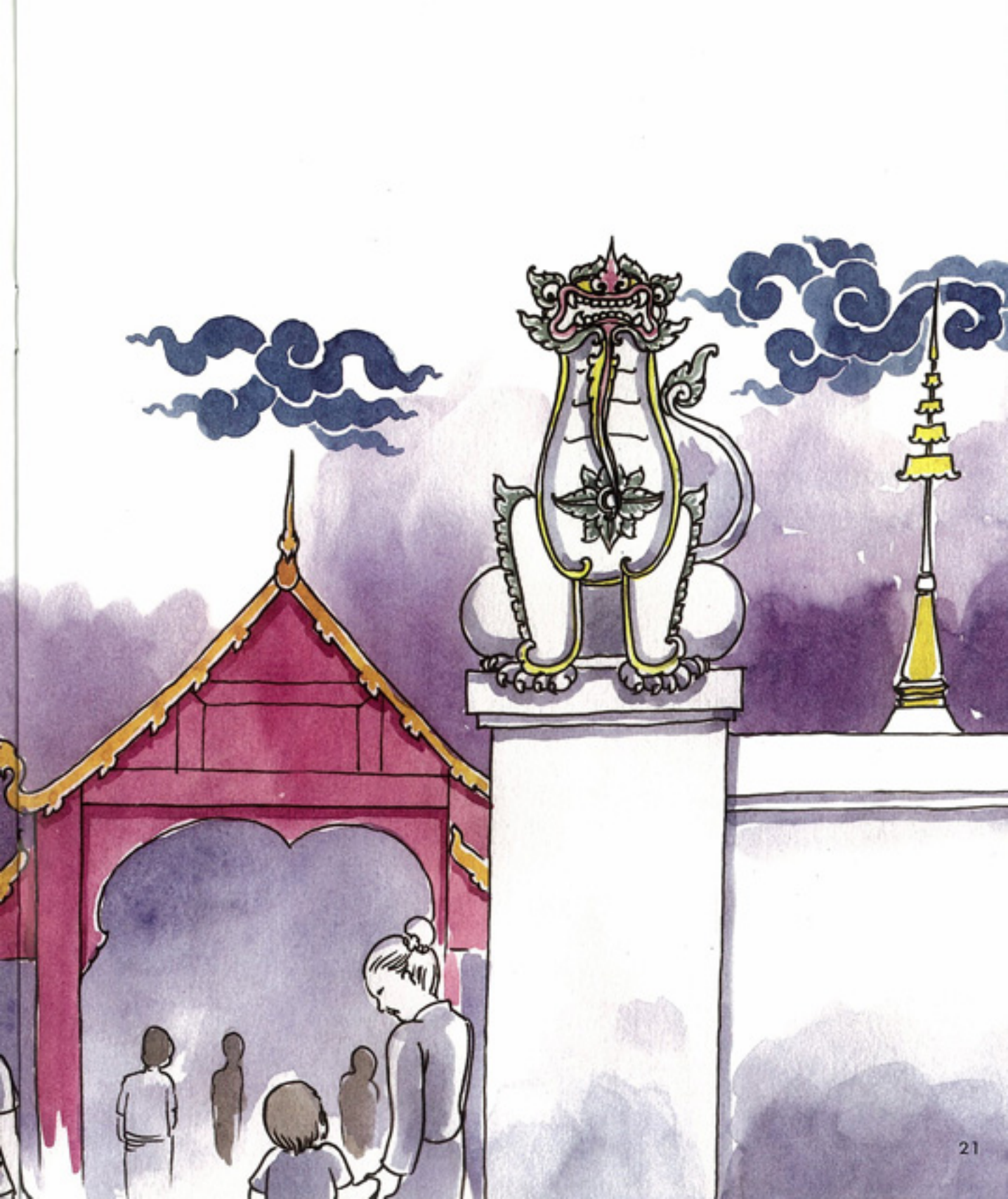
งามบุปผชาติ
แม่หญิงงามหนักหนา

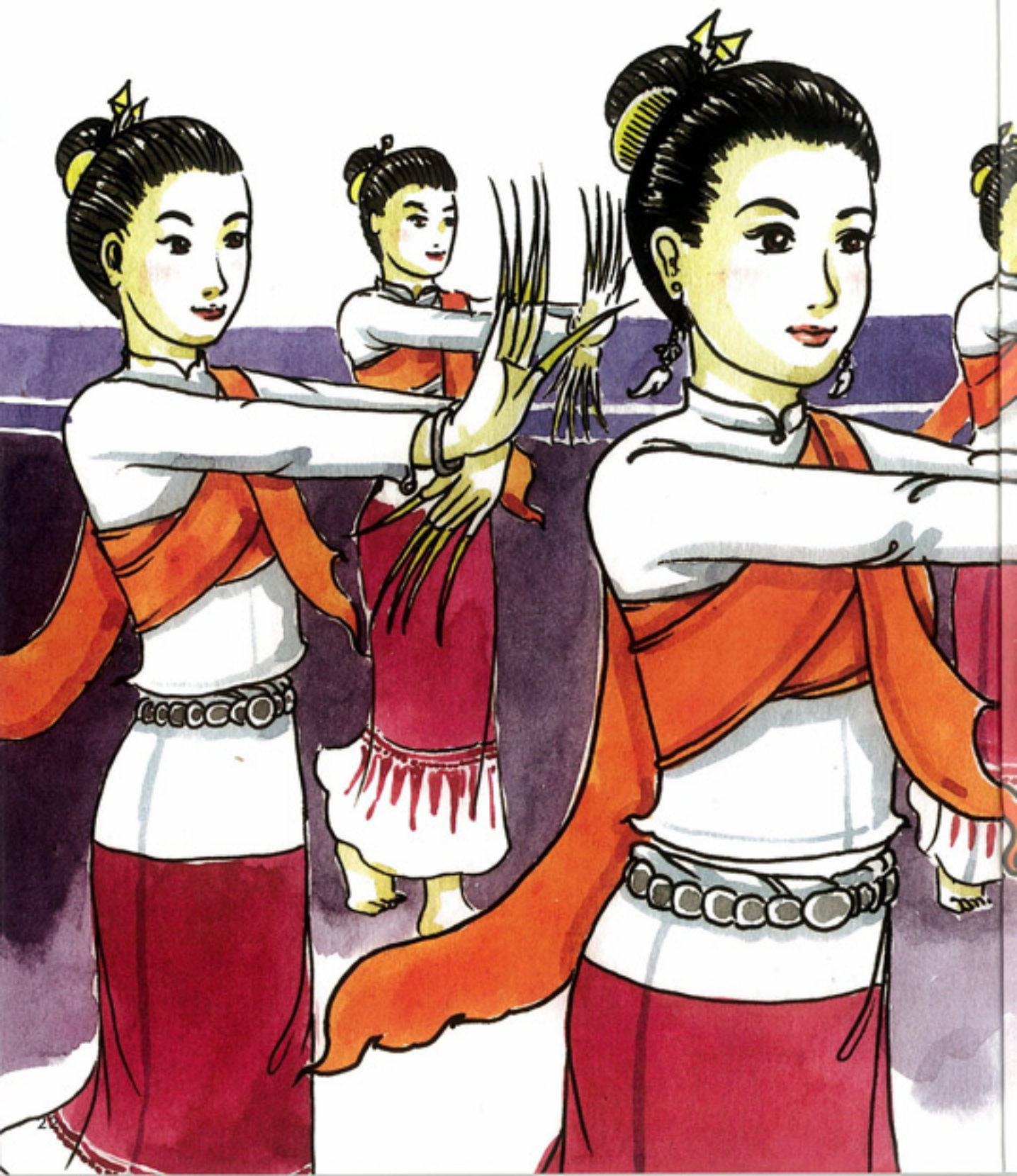
ดอกไม้บานา
นุ่งขึ้นจก ผ้าทอ

เกล้ามวยสวยแท้
กางจ้องแดงรอ

เหน็บเอื้องชูช่อ
ไปร่วมงานบุญ









งานบุญปอยหลวง
พืชนเล็บหอมบุญ

ศรัทธาเกี่ยวหนุ่น
ต้อนรับครัวทาน



ฆ้อง กลอง ซึง ปี่
ฟ้อนดาบร่วมงาน

สะล้อ แว่วหวาน
เซิ้งหาญชาญกล้า



มีพี่น้องชาวเขา

มั่ง เย้า อาข่า

ลีซอ ก็มา

กะเหรี่ยง ก็มี







เชียงใหม่
ขอเชิญน้องพี่

เมืองใหญ่ใจดี
แอม่วนเมืองงาม





เกร็ดความรู้

เชียงใหม่ในอดีต เป็นที่ตั้งเมืองเก่าซึ่งเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา พ่อขุนเม็งรายโปรดให้สร้างขึ้นแล้วเสร็จใน พ.ศ.1839 โดยเชิญเสด็จพระสหายร่วมน้ำสาบาน คือ พ่อขุนรามคำแหง แห่งกรุงสุโขทัย และพ่อขุนงำเมือง แห่งนครภูพานยาว(พะเยา) มาช่วยพิจารณาการสร้างเมืองใหม่ แล้วทั้งสามพระองค์ก็ทรงพร้อมใจกันขนานนามพระนครแห่งนี้ว่า "นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่" ต่อจากนั้น พ่อขุนเม็งรายก็ทรงประกอบพิธีปราบดาภิเษกเป็นกษัตริย์ปกครองอาณาจักรล้านนา โดยมีนครเชียงใหม่เป็นราชธานี

นครเชียงใหม่ตกเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยาและพม่าอยู่หลายยุคหลายสมัย จนกระทั่งพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรี ทรงตีเชียงใหม่ได้จากพม่าเมื่อ พ.ศ.2317 เชียงใหม่จึงกลับมาเป็นประเทศราชของกรุงธนบุรีจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปฏิรูปการปกครองหัวเมืองประเทศราช มีการจัดตั้งการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล และยกเมืองเชียงใหม่ขึ้นเป็นมณฑลพายัพ ต่อมาจึงเปลี่ยนฐานะเป็นจังหวัดเชียงใหม่ ใน พ.ศ.2476 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน

เชียงใหม่เมืองบุญ



เชียงใหม่เป็นเมืองพุทธศาสนา ผู้คนนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97 ในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ชาวพุทธในจังหวัดเชียงใหม่ จะพากันไปทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ และเวียนเทียนตามวัดต่างๆ และจะให้ความร่วมมือในการบริจาค หรือทำบุญ ถวายทาน ในการก่อสร้างถาวรวัตถุ ในทางพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก จึงทำให้ศาสนาพุทธมีความเจริญรุ่งเรือง ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่ มีวัดอยู่ประมาณ 441 แห่ง มากมายจนกล่าวได้ว่า "มีวัดติดวัด"

แม่น้ำปิง

แม่น้ำสายสำคัญของภาคเหนือ มีต้นกำเนิดในเทือกเขาผีปันน้ำ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ เป็นหนึ่งใน 4 แม่น้ำสำคัญ (ปิง วัง ยม น่าน) ที่ไหลลงมารวมกันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา

คอยสุเทพ

อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 3,051 ฟุต เป็นที่ตั้งของวัดพระธาตुकอยสุเทพ ราชวรวิหาร ปุชนิยมสถานที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่ที่สร้างตั้งแต่ พ.ศ.1929

พระพุทธรูปสิงห์

พระพุทธรูปเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองของเชียงใหม่ ประดิษฐานอยู่ในวิหารลายคำ วัดพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

- พระแก้วขาว** เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า พระเสด็จคณิน นับเป็นปูชนียวัตถุชิ้นสำคัญของชาวล้านนามีอายุกว่า 1,300 ปี ประดิษฐานอยู่ที่วัดเชียงมั่น วัดที่เก่าแก่ที่สุดและเป็นพระอารามหลวงแห่งแรกของเชียงใหม่
- ครูาศรีวิชัย** ผู้บุกเบิกสร้างถนนขึ้นไปถึงดอยสุเทพ ด้วยการชักชวนให้ชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันจนสำเร็จด้วยระยะทางจากเชิงดอยขึ้นไปถึงวัด 11.53 กิโลเมตร เป็นพระนักพัฒนา ก่อสร้างบูรณะวัดวาอาราม สร้างคุณประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์ สรรพสัตว์ และพุทธศาสนา ด้วยความเมตตากรุณาและศรัทธาอันแน่วแน่ จึงได้รับการขนานนามว่า นักบุญแห่งล้านนาไทย
- สามกษัตริย์** หมายถึง พ่อขุนเม็งราย พ่อขุนรามคำแหง และพ่อขุนงำเมือง
- ประเพณียี่เป็ง** งานประเพณีสำคัญของชาวล้านนาที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณกาล ยี่เป็ง หมายถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนยี่ ตรงกับวันเพ็ญเดือนสิบสองของภาคกลาง ผู้คนจะตกแต่งบ้านเรือนวัดวาอาราม และถนนหนทางด้วยต้นกล้วย อ้อย ทางมะพร้าว ดอกไม้ ตุงซ่อประดับ มีการทำบุญ ฟังเทศน์ฟังธรรม ค่ำคืนจะมีการจุดเทียนไว้หน้าบ้าน และจุดโคมลอยปล่อยขึ้นสู่ท้องฟ้า เพื่อบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์
- งานบุญปล่อยหลวง** การทำบุญครั้งใหญ่เพื่อเฉลิมฉลองศาสนสมบัติต่างๆ เพื่อให้เกิดอานิสงส์แก่ตนและครอบครัว (ปล่อย เป็นภาษาพม่า แปลว่า งานที่มีคนมาชุมนุมกัน) มักเป็นการฉลองความสำเร็จในการสร้างถาวรวัตถุของวัด หรือสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น สร้างโบสถ์ สร้างโรงเรียน เป็นต้น
- ครัวทาน** เครื่องไทยทาน หรือสิ่งของที่นำไปถวายทานที่วัด (คำว่า "ครัว" ของล้านนา หมายถึงสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ) ขบวนแห่ครัวทานมักมีการแห่กลองสะบัดชัย และมีสาวงามพ้อนเล็บนำขบวน
- ชาวเขา** ชนกลุ่มน้อยที่อาศัยบนภูเขา มีวัฒนธรรมประเพณีและภาษาเป็นของตนเอง ในเชียงใหม่มีชาวเขาอาศัยอยู่หลายเผ่า เช่น กระเหรี่ยง (ปกากะญอ), มูเซอ, ลีซอ, ลัวะ, แม้ว(ม้ง), อีเก้อ(ฮาฮา), เย้า, ขมุ



(ข้อมูลจาก ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ โครงการคลังปัญญาไทย และมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย)



ผู้เขียนเรื่อง

ผศ.วิลักษณ์ ศรีป่าซาง

- ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
- ที่ทำงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตภาคพายัพ เชียงใหม่
- หมายเลขโทรศัพท์ 08-1784-7067

การศึกษา

- ปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาและวรรณกรรมล้านนา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลงาน

- รวบรวมบทกวีนิพนธ์ “ดอกเสี้ยวแห่งดอยสูง”
(รางวัลหนังสือดีเด่นงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ 2541)
- ชั้นดอกล้านนา (2545)
- ตำนานล้านนา ประวัติครุฑา ฉบับอ่าแม่่วน (2545)
- พระสกุลหรือภูษัย (2546)
- คร่ำห้อยของงามแม่หญิงล้านนา (2547)
- ดานเมือง (2547)



ผู้เขียนภาพประกอบ

อนูวัฒน์ คำเงิน

- วันเดือนปีเกิด 5 เมษายน พ.ศ.2524 ที่จังหวัดเชียงราย

การศึกษา

- พ.ศ.2547 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่, คณะศิลปกรรม, สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์
- พ.ศ.2545 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ, คณะวิชาออกแบบนิเทศศิลป์, สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์
- พ.ศ.2545 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ, คณะศิลปกรรม

ประสบการณ์การทำงาน

- มิถุนายน พ.ศ.2549 - ปัจจุบัน, บริษัทไวน์ คอนเน็คชั่น จำกัด, กราฟฟิค ดีไซน์เนอร์
- มีนาคม - มิถุนายน พ.ศ.2549, บริษัทแอปติจูด59 จำกัด, กราฟฟิค ดีไซน์เนอร์
- พฤษภาคม พ.ศ.2548 - มกราคม พ.ศ.2549, สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ผู้ช่วยนักวิจัย

ผลงาน และรางวัล

- ดีเด่น จิตกรรมนำสิ่งที่ดี สู่อชีวิต
- ภาพประกอบหนังสือ ชุด "นิทานมาลา 2" ของ อ.มาลา คำจันทร์
- ภาพประกอบ หนังสือนิทานพื้นบ้าน ของสถาบันวิจัยล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เชียงใหม่เมืองบุญ

นิทานภาพพื้นบ้านภาคเหนือ

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ

978-974-287-705-7

ผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาคณะกรรมการ

รศ.ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล

นายเจริญ มาลาโรจน์

คณะกรรมการอำนวยการ

นางทัศนีย์ วงศ์พิเศษกุล

นางสาวเจียมฉัตรโถม ปรีพจน์พจนพิสุทธิ์

นายวัฒน์ชัย วินิจจะกูล

นางสาวนันทนา เจริญภักดิ์

คณะกรรมการต้นฉบับ

รศ. สุกัญญา สุขฉายา

ผศ.ดร. ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ

นายเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป

นายณัฐพร ศรีมุกด์

เรื่อง วิลักษณ์ ศรีป่าซาง

ภาพประกอบ อนุวัฒน์ คำเงิน

พิสูจน์อักษร นันทอนันต์ จิตประภัสสร,

อารีณะ วีระวัฒน์

พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน 2551

จำนวนพิมพ์ 3,000 เล่ม

ราคา 145 บาท

เจ้าของโครงการและดำเนินการจัดพิมพ์



สำนักงานอุทยานการเรียนรู้

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

(องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ส่วนบริการ อาคารเซ็นทรัลเวิลด์

ชั้น 8 Dazzle Zone

โทรศัพท์ 02-257-4300 โทรสาร ต่อ 125

ส่วนสำนักงาน 999/9 อาคารสำนักงานเซ็นทรัลเวิลด์

ชั้น 17 ถนนพระราม 1 โทรศัพท์ 0-2264-5963-65

โทรสาร 0-2264-5966

www.tkpark.or.th



ดำเนินการจัดทำต้นฉบับ

มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก

โทรศัพท์ 0-2805-0202 โทรสาร 0-2805-1308

www.thaibby.in.th



ออกแบบรูปเล่ม จัดพิมพ์ และจัดจำหน่าย

บริษัท แพลน ฟอ์ คிடส์ จำกัด

โทรศัพท์ 0-2575-2828 โทรสาร 0-2575-2558

www.planforkids.com

เหมาะสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 9 ปี

เปิดโลกกว้างแห่งการเรียนรู้ บนรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค เป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) เน้นการถ่ายทอดบทเรียนการจัดการการเรียนรู้ภายใต้บริบทวัฒนธรรมและความสนใจที่สอดคล้องกันของคนในท้องถิ่น เพื่อกระจายโอกาสให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

โครงการนิทานพื้นบ้าน 4 ภาค เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานเพื่อจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาคโดยจัดทำเนื้อหาสาระในรูปแบบที่เด็กและเยาวชนสนใจ ซึ่งสามารถสื่อให้เห็นความเป็นตัวของตัวเอง ได้รับรู้ถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าในท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาและสืบทอดมรดกเสน่ห์แห่งนิทานพื้นบ้าน

หนังสือชุดนิทานพื้นบ้าน 4 ภาค ประกอบด้วยนิทานภาพสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 9 ปี และวรรณกรรมสำหรับเยาวชนอายุ 9 ปีขึ้นไป สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ดำเนินการจัดพิมพ์แล้วเสร็จ และกระจายเผยแพร่ทั่วประเทศแล้ว ดังนี้

🌸 นิทานภาพภาคใต้ จำนวน 6 เรื่อง



จารอเก็ดอ



เมืองน้ำอยู่ที่
ไหนรัก



โทโกมูตัง



ซิงอ : เจ้าป่า
ผู้กล้าหาญ



เปาะแซเคาะ
กับซามะ



ไข่น้อยกับพระน้อย
ในวันอาทิตย์

🌸 วรรณกรรมเยาวชนภาคใต้ จำนวน 6 เรื่อง



ชาโก



พระเศวต
สุรคชาธาร



รายอชมเน



จาโต : เล่ห์กล
บนกระดาน



รัตตะสุทหาภิมุข



แดนคนธรรพ์

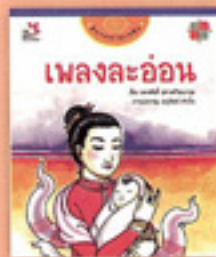
๐ นิทานภาพภาคเหนือ จำนวน 5 เรื่อง



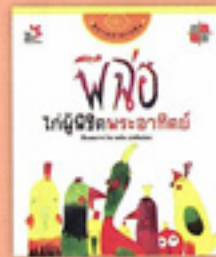
ฟ้าสหายปราบยักษ์



เจียงใหม่เมืองบุญ



เพลงละอ่อน



พื๋อ โกงู๊ตจิต
พระอาทิตย์



ดาววิโก๋น้อย

๐ วรรณกรรมเยาวชนภาคเหนือ จำนวน 7 เรื่อง



ผู้เฒ่าเล่าไว้



จันตะคาด



สุวรรณเมฆกระ
กับ หมารนคำ



นิทานของอู๋ย



อ้อมล้อมต่อมคำ



ผีม้าบ้อง



กำพร้าบัวทอง

🌿 นิทานภาพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 เรื่อง



ช้างต้อ



ฮีเก็งเดือนดาว



เมืองมหาสารคาม



เสียงฮักเสียงแพง



ชีวิตสิบสอง

🌿 วรรณกรรมเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 7 เรื่อง



ผีดิบพื้ม



ผจญภัยเมืองฟ้าแดด



อภินิหารบาดาลนคร



สินไซ



ท้าวช้อหล่อ



ตำนานซูลู กับนางฮั่ว



เรื่องเล่าเจ้ากำพวด

คำกลอนเล่าเรื่องเมืองเชียงใหม่ เมืองเก่าแก่ที่งดงามไปด้วย
น้ำใจผู้คน ทั้งโบราณสถานและประเพณีงานบุญ
ที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์ ชักชวนให้ไปเที่ยวชม



นิทานภาพสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 9 ปี

ISBN 978-974-287-705-7



9 789742 877057

145.-